

Szerkesztői irodia:
Streintz és Eschenlohr
könyvnyomdája.
Csak bementes levelek
fogadhatók el.
Kéziratok vissza nem
küldetnek.

Előfizetési díj
vitékre postán vagy hely-
ben házhoz hordva:
Egy évre 6.—
Félévre 3.—
Negyedévre 1.50

BAJAI FIGYELO

politikai hetilap.

Kiadó-hivatal:

Streintz és Eschenlohr
könyvnyomdája
Bódog-tér.

HIRDETÉSI DÍJAK:

Egy 3 hasábos papír sor egy-
szori megjelenésért 10 kr., 2-
szori 8 kr., 10-szerért 6 kr. fi-
zetendő. — Minden hirdetés
után 30 kr. bélyegdíj jár.
A nyitótér 1 petit sorra 12 kr.
A hirdetési díj előre fizetendő.

Egyes szám 12 kr. /

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP

Egyes szám 12 kr. /

Állam és egyház.

A főrendiház szokatlan képet mutatott a múlt héten. Élet, valóságos eleven élet volt a muzeumi díszteremben, a hol különben siri esend szokott uralkodni. A méltóságos főrendek a középiskolai törvényjavaslatot tárgyalták, s a keletkezett vitából oly momentumok is emelkednek ki, melyek megkövetelik, hogy az ember közelebről foglalkozzék velük. A főpapok nyilatkozatait értem, az ecclesia militansnak ama sorakozását az egyház védelmére az állam ellen. Hisz a vita súlypontja itt feküdt. A paedagogiai szempontok méltatása csak másodrendű érdeket tudott kelteni; hanem politikai kérdések léptek előtérbe s a vita jellemét a klérus egyhangú követelése adta meg, hogy egyházi ügyek egyháziilag kezelendők s az államhatalmat képviselő kormányoknak csak felügyelő, ellenőrző, de nem intézkedő hatásköre legyen. A klérusnak e szokatlan élnökségi föllépése erős demonstráció volt az ellen a hozzánk is átplábillt ugynevezett liberalizmus, ellen, mely mindent centralizálni akar, mely az egyéni és társadalmi tevékenységet úgyszólván befulasztja az államba.

Nagy fontosságú volt ez a fellépés, mert világos bizonyossága annak, hogy a kormányzat mai irányával az oly hatalmas klérus sinis megelégedve. És ez természetes is. A főpapság konzervatív érdekek képviselője, míg a mai kormány, meglehetősen rendszeretlenül ugyan, de azért elég következetesen olyan politikát folytat, mely nem respektál történelmi fejlődést, nem kinézi a nemzet lelkeivel összenőtt institutiókat, csak azért, hogy minden áron modern lehessen. Először a negyei intézményt bolygatta meg, most az egyházra került a sor. A képviselőházban lefolyt viták hevesége bizonyítja, hogy mily zokon esett a protestánsoknak az a támadás,

melyet a kormány az ő autonómiájuk ellen intézett. A főpapság fellépése a főrendiházban pedig azt bizonyítja, hogy a katolikus egyházi férfiakat is aggodalommal tölti el a kormány centralizáló politikája, s már most biztosítékokat szeretnének találni arra, hogy az egyház a jövőben megmarad a társadalom oly hatalmas szervezetének, a minő ma.

S valóban van is ok ily aggodalomra. Ugyanaz a rendőr-szágú liberálisizmus grasszál újra nálunk, melyvel annak idején Bach próbálta boldogítani az országot. Az összes közügyeknek az állam kezében való összpontosítása: ez látszik a mostani kormány-bölcsesség ideáljának. Veszedelemes irány ez másutt is, mert bürokraciára s a nemzeti közszellem elanythulására vezet; de különösen veszedelemes nálunk, a hol történelmi alkotmányunkkal s egész nemzeti fejlődésünkkel ellentétben áll, s a hol esetleg az állam a nemzet akaratával nagyon is ellenkező alakot öltethet magára. Ausztriához való viszonyunkat soha sem szabad szem elől tévesztetnünk, mert Bécsben még egyáltalában nem halt ki a birodalmi egységre való törekvés. Hogy az e részben tett kísérletek meghiúsultak, köszönhetjük ősi alkotmányunknak, mely a hatalom és jogok gyakorlását nem szította egy kézbe, hanem bölösen megosztotta. E bölés rendszer intézőnyei voltak a megyék, e rendszer nővelte nagyra az autonóm egyházakat, az alkotmány és nemzeti lét meganyitó volt. Lehet, hogy ez intézmények ártottak valamit az igazgatós simaságának, de mindenkor használtak, sőt sokszor egyedüli fenntartói voltak a szabadságnak.

A katolikus egyház szorosabb viszonyban állott az államhoz, semhogya mint opponáló szervezet jelentősebb szerepre jutott volna. De hajdan nem is volt a végből külön szervezke-

lésre szüksége, hogy hatalmát éreztesse. A valóság dominálta a kedélyeket, s a papság tudott befolyást szerezni az ügyek intézésére a nélkül is, hogy az egyház az államtól függetlenítették. Ma már, úgy látszik, azt hiszik főpapjaink, hogy az egyház jogainak erősebb körülbástyázására van szükség, hogy az egyház betölthesse nagy társadalmi és politikai missióját. A kalocsai bíboros érsek utalt arra, hogy a katolikus egyháznak is autonómia kell alakulnia. Haynaldról mindenki tudja, hogy nem zelát: őt nem a hit kérdése foglalkoztatja, hanem az egyházé; nem a dogma, hanem a társadalmi szervezet. Az az egyértelműség, melyvel az egész pü-püki kar Haynald föllépését helyeselte, az a nagy visszhang, melyet az érsek szavai az egész országban keltettek, világos tanúsága annak, hogy a kedélyek elő vannak készítve az egyház akezióba lépésére.

S ki ne látná örömmel ezt az akeziót megindulni. Nagy szükségünk van nekünk arra, hogy a katolikus egyház a maga nagy erejét hatékonyabban érvényesíthesse. Szükségünk van erre úgy társadalmi, mint politikai szempontból.

Az autonóm kat. egyház oly hatalmas terület volna, mely az államhatalomnál szemben fenn tudná tartani s bizonynyal fenn is tartani az erkölcs, a hit, a szabadság ama tradícióit, melyekkel a modern liberalizmus harcban áll. S hogy legyen ily terület, az nemcsak a katolikusok, hanem az egész ország érdeke.

A „Figyelő” és az új Casino.

Ez az odiosus ügy is be van végre fejezve. Az eredmény nem egészen olyan ugyan, mint a minőt mi vártunk; de annyit konstatálnunk kell, hogy a casinoi választmány többsége, ha nem mert is egészen igazságos lenni, de is volt rávehető egy nagy méltatlanság elköve-

TÁRCSA.

A szerelem elméletéből.

Az emberi kebel vágyainak legméltóbb tárgya a másik nemű ember. Akkor boldogít legjobban, a mit elvárunk, ha lehetőleg sok eredeti ösztönt és megerőltetést tartalmaz, ha lehetőleg sok eredeti ösztönt és megerőltetést tartalmaz, ha lehetőleg sok eredeti ösztönt és megerőltetést tartalmaz, ha lehetőleg sok eredeti ösztönt és megerőltetést tartalmaz.

E tökéletes állapot maga egyedül a szerelem, mikor a férfi és nő egymásban már eleve igazi gyönyörűségeit találja; mert egymásra nézve az alsóbbi érzéki, szívbéli és szellemi törekvések egész seregének céljául szolgál. Azért ez az ember egész valóját képes betölteni.

A számos részletből erősödött aestetikai érzélem másutt vágygá nem is alakul, mint csupán a nemek kölcsönös vonalmában: mert itt a szépség minden tényezője maga iránt való akaratbeli elhatározásra ingerel, holott önműn érvényesítése céljából a másik fél által nyújtott előnyöket viszont használni törekszik.

A két nem testi, lelki ellentétessége a szerelemben szabad, azaz magától kívánkozó egyesülés végett gerjed hatásra, tehát benne a szépség erkölcsileg, azaz tettek útján létesül.

És hogy ez így legyen, azt a két fél alkotása teszi multhatatlanul szükségessé. Mindeniknek olyan a szervezete, hogy csak a másikban leli célját, tehát kölcsönben tevékenységük lehetetlen és ellenmondás. Nem csupán a megismert való ellenállhatatlan szeretete forog itt kérdésben, hanem az önműn valóság biztosítása is. Erőszerzés és erőkifejtés, receptivitás és spontaneitás egyben: azért mondjuk, hogy a szerelem erűssé tesz, az életnek érdekét ad, a szunyadó tehetségeknek pedig biztos ezelt és irányt.

Schopenhauernek Hartmann által is elfogadott azon pessimistikus nézete, hogy a szerelmesek álmodott bol-

dogsága nem egyéb hitvány esalódásnál, mely csak arra való, hogy az öntudatos belátást akarata és érdekei ellen is, mintegy rászédve, a jövő nemzedék kedvéért áldozatokra kényszerítse, nem felel meg sem a természet ösztönei igazságának, sem a szerelem igaz fogalmának, mely nem egyedül a nemet fötartani való, hanem inkább, hogy általa benne az ember minden tehetsége méltó rendeltetést találjon.

A szerelem kifejlesztésére szolgálhat a nemi ösztön is; de a szerelem épen nem egyenes, egyetlen ébrosztója a nemi ösztönnek, mert biz az szerelem nélkül is elég erős sok igaz és köpzelt érdekek legyőzésére. Az ösztön-szerűség jogait vitatván Hartmann „Philosophie des Unbewusstes” című munkájában, ékesen írja: „Mikor a szerelem fata morgója feltűnik, mely az igéret átvét a kező hajnal bíborának dicső ragyogásában mutatja: akkor a szerelmes lelkében titkosan dereng a sejtélem, hogy örök egyesülés van az öntudatlan létben, s gonosz természetellenesség elválasztva ölni. Majd tüzei a vágy, lerontani az akadályt közte és kedvese közt, elveszni, becolvadni azon lénybe, mely neki sokkal becsesebb önműn énjénél, hogy mint a Phoenix elégre a szerelem lángjai közt, csak szerelme lényének öntudatlan, önállóan részsképp jusson a boldogabb lételre! . . . De azért még sem olvad szét az egyed öntudatának határozottsága egészen a kéj és élvezetekben, hanem átvizító álmából gazdagodva s boldogulva ébred fel, megtalálván mindazt, a miért ösztönei kezdettől fogva voltak és fejlődtek, érzelmei forrongtak, s képzelve nyugtalanul fáradozott.”

A két nem összes valósága egymásra van utalva, egymás nélkül ezáltalán és félszeg mindenik.

Már külső alakjukban a kölcsönös kiegészítés szükségessége mutatkozik. A férfi természet jellemző élességéhez, majdnem szegletességéhez képest, tetszetős szelidek a női alak finom domborulásainak egybeolvadó, gyengéd hullámai.

A férfi egyénisége kifejtettebb; tehát testének is minden része erőt mutat, tagjai hatásra és alkotásra szab-

vák. Mivel a nő egyénisége ellenben határozatlanabb, s gyenge természete az általánoságban nyugszik, hát nem lép ki küzdelemre, hanem áruló érzelmében bólogott is, hol a férfi nem tudja szilárdan építeni világát; jelleme a befogadás, az ellentéteknek gyengéd kiegyenlítése, javít, csinósít, hol a férfi rombol, és újra meg újra kisérti az alkotást; ennél a fej, a gondolatok és munkáló ész műhelye kifejtettebb, a mell, a bátorság széke külesebb emelkedettebb; de a nő finomabb szerkezeti, külsején összhangzó kellem ömlik el, alakja kisebb, hanem megnyerő és kecses behízoló mozdulataival.

A tisztán benső, vagy lelki tevékenység hasonló elhatározottság képét tünteti fel a két nemből. A nő tevékenysége minden részletében inductív, az ösztön, tapintat és sejtés színezetével. Gondolkodását nem vezetik szigorúan határozott elvek, az okokat nem mári pontos érték szerint, mégis eltalálja az igazat, s a dolgok összefüggését ott is, hol világos jelekből azt kiszámítani nem is lehetne. Ösztönei öntudatlanul vezetvén, érzelmeiben keres és talál eligazodást akkor is, mikor a férfit épen reflexiói kényszerítik botlani. Mert ez deductive szeret eljárni biztos elvekből alapítván meg az egyes eseteket; s ez elméleti szigorúság akarhányiszor nem tudja méltatni a gyakorlati könnyed alkalmait.

A kiegészítés szükségének érzete még a férfi és női jellem keretén belül létező eltérésekhez képest is érvényesül. A kemény akaratú férfias nő a hajlékony, gyengéd, mintegy asszonyias férfiakhoz inkább vonzódik és megfordítja.

A hol a jellemek szélsőségekben nagyon erősen fejlettek, a szükséges összesimulás nehezen esik. Ez az oka, hogy aránylag elég gyakran látunk nagy szellemű férfiakat közönséges nők karjai közt keresni a szerelem boldogságát, s jelesebb nőket sem a férfi felsőbbbségét nem tűrni, sem a családi élet rendes módjában méltó életfeladatot nem találni.

Legszerencésebb akkor a helyzet, mikor a felek mintegy eredetileg egymásnak természetek; de még mindig

Könyv és hírlap kiadó

kik csakugy változtat czégeiket, mint változik az aprilisi időjárás, pedig a törvény 19 §-a világosan intézkedik arról, hogy a czégváltozás a törvényszéknél bejelentendő.

Felhívjuk tehát a fentcímzett figyelmét az elmondottakra, s kijelentjük, hogy a mennyiben az iparhatóság feje nem tartja meg a törvény intézkedését, a mely feletti felügyelettel ő van megbízva, úgy a be nem jegyzett czégek elősorolása mellett a kellő lépéseket megteendjük.

Baja, 1883. május 3.

Több bejegyzett kereskedő.

Irodalom.

— Az „Ország-Világ“ áprilisi 28-iki számát két arczkép díszíti: egy híjos művészé és egy érdemes tudósé. Csillag Teréz jellemrajzát. Ifj. Ábrányi Kornél, Hieronymi Károly, az új osztrák állanvasuti főigazgatóját Szily Károly írta meg. — Acsády folytatja eredeti regényét a „Pénzházasság“ ot. Majláthy Flóra egy új beszélyt kezd meg „Egy bevégzetlen beszély“ címmel. Sienkievitz novellája „A falu jegyzője“ végezt ért ezzel kapcsolatban Sienkievitz és a lengyel realizmus van ismertetve. A többi közlemények és képek is méltók az elismerésre.

— A „Vasárnapi Újság“ ápril 29-iki száma a következő tartalommal jelent meg: Jerney János. Dr. Kovács Gyulától. — A hárfa. Költemény. Bartók Lajostól. — Régi barátomhoz. Költemény Diniől. — A szürke nyúl. Elbeszélés. — A mi cigányaink. — A lelecz. — Nasby Magyarországról. — Egy magyar tengerész Braziliában. Röthy Frigyesztől. — Egyreleg. — A színpad esodái. — Bukaresttől Konstantinápolyig. — Dolmabagdse. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi njság? — Halálozások. — Szerkesztői mondani-való. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Képek: Jerney János. — Dolmabagdse. — Czigány-család. Böhm Pál festménye. — A lelecz. Cartens festménye. — A színpad esodái: 1. Lobengrin megérkezése. 2. Összeomló hid. 3. Vihartól korbácsolt tenger. 4. A házbeomlás a (Prófétá)-ban. — „Vasárnapi Újság“ előfizetési ára negyedévre 2 frt, a (Politikai Újdonságok)-kal együtt 3 frt. — Ugyancsak a Franklin-Tár utat kiadó-hivatalában (Budapest, egyetem-utca 4-ötik sz.) megrendelhető a „Képes Néplap“ legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévre 1 frt.

Első cs. k. szab. dunagőzhajózási társaság menetrendje

f. évi márczius 15-től a további rendelethez.

Postahajók:

Bajáról Mohácsra Zimonyba: kedden, szerdán pénteken szombatán és vasárnap, reggeli 1/2 7 órakor.

Bajáról Budapestre: vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken reggeli 4 órakor.

Személyhajók:

Bajáról Mohácsra: naponta este 8 órakor.

Bajáról Budapestre: naponta délután 1 órakor.

Üzleti tudositás.

Baja, 1883. májushó 6.

Árak métermázsáinkint:

Buza	9.60—9.65
Zab	5.90—5.90
Rozs	6.75—6.80
Kukuricza	6.—6.10
„ (szeszűzésre való)	5.90—6.—
Árpa	6.70—6.75
Köles	5.60—5.70

Főmunkatárs:

Inczedy László.

Felelős szerkesztő és lapfőmunkatárs:

Olaj Lajos.

Ismerősök számára

kérek még néhány „Betegbarát“ című könyvecskét, mert váratlan gyors felgyógyulásom következtében azt mindenki ismerni szeretné stb. — Egy szerencsésen felgyógyultnak e sorai önmagukban beszélnek; ezért csak arra figyelmeztetünk, hogy a „Betegbarát“ kívánatra **Görisek K.** egyetemi könyvtárus által (Bécs. I. István-tér 6.) **ingyen és bérmentve** küldetik meg, a megrendelőnek tehát nem okoz több költséget 2 krmál a levelező lapért.

Van szerencsém a nagyérdemű férfi közönség tudomására hozni, hogy helyben csak e hét folyamán

a „Nemzeti szálloda“ 1-ső számú szobában

MINTA KIÁLLÍTÁSOM

megtekinthető. Nevezetesen: saját készítésű férfi fehér- és színes- ingek, mindennemű férfi divat különlegességek, hazai szövött árúk, angol- és francia-nyakkendők, férfi- és női-zsebkendők, utazó táskák, eső- és porköpenyek, nap- és esőernyők, botok, gombok, illatszerek, mosdó vizek stb. — hová a tisztelt közönség szives látogatását, megrendelések végett kéri

mély tisztelettel

Karikás Lajos,
(megízottja.)

Budapesti kereskedő, Dorotya-utca 3. sz.

Üzlethelyiség változás.

Van szerencsénk a n. é. közönségnek tisztelettel tudomására hozni, hogy a város házában [Szt. Ferenciek átellenében] fennálló korszerűen berendezett

KÖNYVNYOMDÁNKAT

f. évi áprilhó 24-én t. Michitsch István úr házába, a Bódog-téren levő bolthelyiségébe tettük át.

Együttal ajánljuk könyvnyomdánkat mindennemű művek, hírlapok, röpiratok, falragaszok, továbbá legújabb diszitással kiállított meghívók, számlák, étlapok, gyász- és halotti jelentések, legújabb divatú névjegyek, végre hatóságok, ügyvédek stb. részére szükséges bármennemű nyomtatványok pontos, hibátlan és a legjutányosabb árak mellett elkészítésére.

Vidéki megrendelések pontosan és a leggyorsabban teljesítettnek.

A n. é. közönségnek az eddig irányunkban tanusított becses bizalmáért hálás köszönetet mondva, kérjük, miszerint azzal bennünket továbbra is megajándékozni kegyeskedjék.

Baján, 1883. ápril hóban.

Kiváló tisztelettel

Streintz és Eschenlohr,
könyvnyomdatulajdonosok.